

MIȘCAREA COMUNISTĂ DIN VRANCEA ÎNTRE ANII 1924 - 1933

Gheorghe Miron

Ilegalizarea Partidului Comunist din România, în aprilie 1924, a impus abordarea unor noi tactici de luptă împotriva „*ofensivei capitalismului*” Edificatoare pentru înțelegerea modului în care se desfășura propaganda comunistă și pentru reconstituirea evenimentelor din acea perioadă, sunt rapoartele Chesturii de Poliție din Focșani către Prefectura județului Putna și ordinele Ministerului de Interne către aceeași Prefectură. Siguranța se afla în posesia unor documente originale ale Partidului Comunist, care conțin instrucțiuni asupra modului de organizare a programului de luptă al comuniștilor. Conform acestor documente, trebuiau recrutate forțe noi din popor, muncitori, militari și funcționari, pentru organizarea unor grupe centrale comuniste¹. Comitetul Executiv al acestor grupe trebuia să fie secret, ca în caz de arestare a conducătorului oficial, celula să nu rămână fără conducător.²

Propaganda nu se desfășura numai la orașe, unde muncitorimea era în special vizată ci, și la sate unde „*indivizi suspecti din București umblă printre țărani lansând zvonuri tendențioase... spun țăranilor că bolșevicii au ocupat Basarabia și, în curând, vor veni și în restul țării, și că le vor face traiul mai bun, că-i vor scăpa de ciocoi care-i asupra și-i înșeală la darea pământului*”³. Încă de la sfârșitul anului

¹ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A.N.Vn.), fond Prefectura județului Putna, dosar nr.82/1924, f.59

² *Ibidem*, f.60

³ *Ibidem*, f.54

1923, are loc o ședință a șefilor de grupe comuniste, la care s-a hotărât să se trimită instrucțiuni în mai multe centre țărănești de la sate, cu scopul de a înființa secțiuni politice țărănești în uniune cu comuniștii.⁴

Pe fondul nemulțumirilor generale din sânul societății românești generate de situația precară a țărănimii și muncitorimii, categorii sociale grav afectate de evoluția postbelică a economiei românești, propaganda comunistă se intensifică pe tot cuprinsul țării, inclusiv în fostul județ Putna.

Cu scopul de atrage noi membri, Comitetul comunist local, își extinde activitatea și în regiunile învecinate cu orașul Focșani. La fiecare sfârșit de săptămână începând cu ianuarie 1924, Nadler Manole, Alexandru Ionescu-Trușcă și C.Stănescu, plecau la Odobești, Mărășești și Adjud, unde distribuiau ziarul „*Socialismul*”⁵ Între 7 și 9 februarie au vândut 100 exemplare din acest ziar și au făcut 2 abonamente la Odobești, pentru ca la jumătatea lunii să vândă 126 ziare în Adjud împreună cu 4 abonamente la același ziar.⁶

Ștefan Mihăileanu, „*sâmburele organizației comuniste din localitate*”⁷, este surprins de organele Siguranței vânzând exemplare din ziarul „*Socialismul*” unui țaran care „*a cerut să-i dea mai multe, că și dânsul a făcut parte din acel partid și că voiește a reintra*”⁸.

Ulterior, țaranul este identificat în persoana lui Radu Bordei din comuna Urechești.⁹

În martie 1924, atenția Comitetului local se îndreaptă spre orașul Panciu, unde s-a stabilit Manole Nadler, cu însărcinarea de a forma o grupă comunistă în acest oraș.¹⁰

⁴ *Ibidem*, dosar nr.52/1924, f.21

⁵ *Ibidem*, f.36

⁶ *Ibidem*, f.51

⁷ *Ibidem*, f.38

⁸ *Ibidem*, f.52

⁹ *Ibidem*, f.86

¹⁰ *Ibidem*, f.85

Pentru a întări legăturile cu alte centre comuniste, în septembrie, Manole Nadler se va stabili la Bârlad¹¹, luând legătura cu comitetul de aici, compus din: Iacomi, cu funcția de secretar, Debora Goldstein, membru și Griff Simon, membru. La Bârlad se țineau două ședințe educative pe săptămână, iar luna erau ședințe de comitet, secrete.¹²

În Mărășești, legătura cu secția din Focșani era menținută prin Ion Bărbulescu. Acesta fusese angajat în 1919 ca maistru la Societatea „Tișița”, „*de unde a fost izgonit pentru că făcea propagandă comunistă și îndemna muncitorii la grevă*”¹³. O perioadă, acesta a rămas distant, însă în timpul din urmă a reluat legătura cu comuniștii din localitate, iar în ziua de 13 martie 1924, a avut o întrevedere la Mărășești cu Al.Ionescu-Trușcă.¹⁴

Din personalul depoului C.F.R. Adjud se remarcă mecanicul Bucătaru Ion, om de legătură cu secțiunea din Focșani. El se remarcase încă din anii 1919 - 1920, când se afla în depoul Mărășești și, cu ocazia grevelor de atunci, desfășurase o vie agitație printre ceilalți muncitori, îndemnându-i să fie ostili guvernului și să mențină greva. În martie 1924, când a fost săptămâna de propagandă comunistă, iar echipa din Focșani s-a deplasat la Adjud, primul cu care a luat contact echipa și primul care s-a abonat la ziarul „*Socialismul*”, a fost Bucătaru Ion. „*În prezent, nu se află înscris în Partidul Comunist, dar este cert că este comunist convins, care s-ar manifesta pe dată ce ar simți un moment prielnic mișcării*”¹⁵, se arată în raportul Brigăzii de Siguranță cu privire la activitatea acestei persoane.

Noii membri sau simpatizanți nu erau căutați doar printre cetățenii români. Este vorba de cazul refugiatului politic Dimof Atanase, bulgar stabilit la Focșani, considerat a fi un element periculos Siguranței

¹¹ *Ibidem*, dosar nr.82/1924, f.67

¹² *Ibidem*, f.68

¹³ *Ibidem*, dosar nr.52/1924, f.107

¹⁴ *Ibidem*

¹⁵ *Ibidem*, f.226

Statului, drept pentru care se cere expulzarea lui.¹⁶

Contactându-l pe Panait Popescu, conducătorul social-democraților din Focșani, Dimof este contrariat de apartenența acestuia la socialism, se îndepărtează de el spunând că lui „*nu-i trebuie social-trădători*”.¹⁷ Drept urmare, caută pe Al.Ionescu-Trușcă, Manole Nadler și Isac Raisler, care... „*văzând că au un element prețios lor, imediat au format un comitet de ajutorare, reușind să strângă suma de 130 lei, bani înmânați lui Dimof Atanase, care a semnat de primire*”.¹⁸

Este demnă de remarcat prezența lui Petre Dumitrescu, comunist din București, sosit inopinat pe 4 martie 1924, la Focșani, cu mandat de împuternicire de la Centru.

Una din cele mai importante însărcinări ale sale, era de a înștiința organizațiile din provincie să-și destituie delegații pentru Congresul General, care trebuia să se țină la sfârșitul lunii la Iași.¹⁹ „*De teamă să nu simtă Siguranța de sosirea lui*”²⁰, și-a petrecut ziua acasă la Ștefan Mihăileanu, iar seara a plecat spre Huși. Cum comuniștii erau sub o strictă supraveghere, organele de siguranță au aflat de venirea lui, iar la plecare, în gara Mărășești, a fost coborât din tren și arestat. La percheziție s-au descoperit o serie de documente compromițătoare. Între acestea, amintim o recomandare cu antetul comunist și ștampila semnată de Gheorghe Cristescu, adresată tovarășului Mizil sau oricărui altul din comitet, prin care recomandă pe un anume Marin Ionescu, și roagă să i se dea cărți comuniste „*din acelea pe care pot să le priceapă țărani, deoarece se duce la sate*.”²¹

Asupra sa au mai fost găsite acte prin care era împuternicit să

¹⁶ *Ibidem*, f.38

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ *Ibidem*

¹⁹ *Ibidem*, f.88

²⁰ *Ibidem*, f.88 verso

²¹ *Ibidem*

încaseze banii rezultați din urma vânzării ziarului „*Socialismul*” și un carnet cu cheltuielile făcute în diferite orașe, de unde reiese că a fost la Brăila, Bârlad, Galați, Iași, Chișinău, Bălți și Cernăuți, împreună cu un notes mic, de o deosebită importanță pentru autorități, căci acolo erau trecute adresele tuturor agenților de legătură din orașele din Vechiul Regat.²²

În iunie, sosește în localitate Ghisela Kindler din Bacău „*fără mandat, numai ca să facă cunoștință cu membrii organizației locale*”²³ Din discuțiile pe care le poartă aceasta cu membrii Comitetului local, aflăm că la Bacău se lucrează numai în mod clandestin și întrețin corespondența în mod regulat cu Bucureștiul.²⁴

Comuniștii din Focșani participă și la unele acțiuni mai ample, în colaborare cu alți tovarăși din provincie. La 24 iulie 1924, la Bușteni, județul Prahova, a avut loc o consfătuire secretă a unor frunțași comuniști. Fiind surprinși de organele de poliție, aceștia s-au împrăștiat rapid, neputându-se recunoaște trei dintre ei. Poliția bănuia că unul din cei trei care nu fuseseră identificați, era chiar Ștefan Mihăileanu, care se deplasase din localitate fără știrea tovarășilor săi.²⁵ Probabil, Mihăileanu nu își anunțase prietenii de această deplasare de teamă să nu se afle Siguranța, căci unii dintre comuniști erau informatori ai autorităților.

Un argument care ar putea proba această afirmație este faptul că, de câte ori era programată o acțiune mai importantă a comuniștilor sau aceștia primeau documente de la Centru care erau compromițătoare, autoritățile erau mereu înștiințate, urmând percheziții și arestări.

Încă din aprilie 1924, Ștefan Mihăileanu este percheziționat la domiciliu, iar actele ce-au fost găsite asupra sa, au fost înaintate

²² *Ibidem*, f.89

²³ *Ibidem*, f.270

²⁴ *Ibidem*

²⁵ *Ibidem*, f.337

Direcțiunii Generale de Siguranță. Au fost descoperite 18 scrisori ale Comitetului Executiv Comunist, semnate de Gheorghe Cristescu și 8 scrisori de la Consiliul General al Sindicatelor Unitare, toate adresate lui Ștefan Mihăileanu. Mai sunt găsite scrisori de la Comitetul de ajutorare al Partidului Comunist, împreună cu 430 bonuri a câte 5 lei ale aceluiași Comitet și 400 afișe pentru ziarele „*Socialismul*” și „*Munkas*”

Deosebit de importante, sunt două cereri de demisie din partid, una aparținând lui Isac Raisler, iar cealaltă lui Al.Ionescu-Trușcă.²⁶

Poate pentru a scăpa o perioadă de sub organelor de siguranță, care îi urmăreau fiecare pas, Raisler se retrage din partid, sperând ca astfel să nu mai fie urmărit și să poată să-și desfășoare activitatea nestingherit, departe de privirile indiscrete ale autorităților.

Astfel, în noaptea de 30 iulie, Isac Raisler este trimis la București în delegație, unde urma să dea raportul cu privire la starea și activitatea organizației din Focșani²⁷ și să primească de la Gheorghe Cristescu instrucțiuni pentru viitor. Atât raportul, cât și instrucțiunile, erau făcute verbal ca, în caz de arestare, să nu existe vreo dovadă. Însă, Gheorghe Cristescu i-a înmănat lui Isac Raisler un set de instrucțiuni scrise la mașină asupra modului cum trebuiau organizate celule comuniste în fabrici, ateliere, întreprinderi. La înapoiere, pe 3 august, Raisler este arestat în Focșani, la percheziție găsindu-se asupra lui aceste materiale.²⁸

Demisia înaintată de Al.Ionescu-Trușcă, este contestată chiar de unii tovarăși de-ai săi. Supărat pe membrii Comitetului local, care nu l-au susținut moral în condițiile în care acesta fusese arestat, Trușcă demisionează din partid. Se pare că această demisie este în legătură și cu unele aspecte privind caracterul și conduita morală a „tovarășului” Trușcă.

În iunie, Trușcă înaintează o cerere de reînscrisiere în organizație,

²⁶ *Ibidem*, f.140

²⁷ *Ibidem*, f.331

²⁸ *Ibidem*, f.335

ocazie cu care este convocată o ședință pentru a se discuta situația lui, căci el fusese considerat demis și nu demisionat.

El declară că va lua parte la toată activitatea Internaționalei Comuniste și că s-a lăsat de vicii. Este susținut de Manole Nadler, care recunoaște că „*Ionescu are un trecut pe care nu i-l putem contesta*”²⁹ și cere celorlalți să se consemneze în Procesul-verbal că „*nu ați intervenit pentru a-i ridica moralul, fapt ce l-a făcut să demisioneze din partid.*”³⁰

Indulgent se arată și Mihăileanu, care vede în Trușcă Ionescu „*un element bun, de care mișcarea are nevoie din lipsă de cadre*”³¹ și se pronunță pentru reprimirea lui în partid.

Dovedindu-se intransigent, C.Stănescu concluzionează: „*nu admit să trecem peste tezele Internaționalei*”³², și hotărăște ca Ionescu să fie considerat exclus din partid și nu ca demisionat, „*căci numai cinste nu poate face partidului un astfel de element care are pretenții de comunist, care învinuiește Partidul și organizațiile muncitorești că viciul căpătat e de pe urma lor*”.³³ Se hotărăște să se aștepte venirea unei delegații de la Centru, urmând să se formeze o comisie de arbitri, iar Stănescu, pentru a-și motiva încă o dată intransigența, spune că „*pentru bețivi care numai cinste nu fac partidului, nu am să mă duc niciodată.*”³⁴

Comuniștii, în dorința și eforturile lor de a propaga cât mai intens politica lor, care urmărea schimbarea formei de guvernământ în stat și întronarea regimului sovietic, au hotărât ca, prin toate mijloacele posibile legale, dar mai ales clandestine, să facă propagandă printre toate straturile sociale. În acest scop, au fost trimiși emisari care, prin

²⁹ *Ibidem*, f.272

³⁰ *Ibidem*

³¹ *Ibidem*

³² *Ibidem*

³³ *Ibidem*

³⁴ *Ibidem*

viu grai, răspândiri de gazete și broșuri, toate cu un pronunțat caracter revoluționar, să inducă în eroare păturile muncitoare, afirmându-se că, singur, Partidul Comunist, compus din muncitori și țărani, este capabil și poate să dea țăranilor pământ gratuit și alte înlesniri de trai. În rapoartele Poliției se arată că numărul sătenilor ce sunt abonați la ziare comuniste sau sunt în legătură cu ei, este foarte mare.³⁵

Presa comunistă sosea în Focșani din alte orașe, în special din București și Ploiești. La început ziarele veneau pe adresa Tiței Vasiliu, domiciliată în str. Iordache Călcâi nr.13, soția plutonierului major Toader Vasile din Regimentul 3 Pionieri, urmând a fi vândute de Elena Mihăileanu și C.Stănescu.³⁶

Regimentul 3 Pionieri declanșează anchetă asupra lui Toader Vasile, bănuit de legături cu comuniștii, iar Comitetul comunist schimbă adresa de primire a corespondenței pe numele Caliopei Botez, strada Cotul Oancei nr.12, aceasta fiind soția lui Al.Ionescu Trușcă.³⁷

Măsurile luate de autorități pentru a împiedica propaganda comunistă se întetesc, iar la 16 aprilie 1924, printr-un Ordin adresat polițiilor și companiilor de jandarmi, sunt interzise ziarele „*Socialismul*”, „*Lupta Comunistă*”, „*Fascismul*”, „*Munkas*” și „*Tineretul Socialist*”³⁸.

Aceleași măsuri sunt aplicate și ziarului „*Muncitorul în alimentație*”, tipărit de Uniunea Sindicatelor din București, considerat a fi un ziar comunist, tipărit cu scopul de a fi distribuit cu ocazia zilei de 1 Mai, la serbările muncitorești ce vor avea loc.³⁹

Nu întotdeauna era nevoie de intervenția autorităților pentru a împiedica apariția acestor ziare. Ștefan Mihăileanu, era directorul ziarului „*Steagul Roșu*” ce trebuia să apară pe 30 martie 1924, însă acest lucru nu a fost posibil. Patronul tipografiei „*Tiparul Putnei*”,

³⁵ *Ibidem*

³⁶ *Ibidem*, f.264

³⁷ *Ibidem*, f.312

³⁸ *Ibidem*, f.135

³⁹ *Ibidem*, f.186

unde era data la tipărit, și-a dat seama de natura acestui ziar și l-a amânat pentru ziua de 3 aprilie, motivând că este prea aglomerat și are comenzi urgente. Dându-și seama ce urmări ar avea apariția acestui ziar, l-a refuzat până la urmă pe Mihăileanu, invocând că nu are girant responsabil și nu este înregistrat la Tribunalul Comercial. Mihăileanu a apelat la alte tipografii, care l-au refuzat și acestea, sub o formă deghizată, cerându-i un preț prea mare, iar el, neavând fonduri suficiente, s-a văzut nevoit să renunțe definitiv la ziar.⁴⁰

Toate aceste măsuri de împiedicare a propagandei comuniste contribuie la regresul mișcării, căci într-un Raport al Poliției orașului Adjud către Prefectura județului Putna, se arată că în raza aceluiași oraș nu mai apar ziare sau reviste cu caracter sindicalist, socialist sau comunist, la sfârșitul lunii mai 1924.⁴¹

O altă modalitate de a atrage noi aderenți este discutată de Comitetul local în iunie 1924. Este luată hotărârea de a se înteeți propaganda în rândurile muncitorilor aflați prin cafenele după terminarea programului de lucru. Fiecărui membru din Comitet i s-a desemnat un număr de cafenele pe care să le frecventeze. Cum această acțiune cere bani, s-a hotărât ca o parte din sumele ce se vor strânge din baluri și alte activități culturale cu taxă de intrare, să fie destinate acestui scop.⁴²

Comuniștii lucrau și la adăpostul unor asociațiuni culturale și sportive, care de fapt erau anexe ale lor. Amintim Societatea „Tineretul Socialist”, care avea ca scop comunizarea tineretului și Asociația Sportivă „Prietenii Naturii”, creată în scopul așa-zis al educației fizice a muncitorilor. Prima asociațiune se află sub scutul Legii asociațiunilor profesionale, iar cea de a doua, prin excursii, ședințe literare (comuniste) în diferite localități, maschează cu succes propaganda comunistă.⁴³

⁴⁰ *Ibidem*, f.138

⁴¹ *Ibidem*, f.189

⁴² *Ibidem*, f.327

⁴³ *Ibidem*, f.314

În iunie 1926, în sala sindicatelor muncitorești din localitate, a avut loc o adunare a membrilor Societății sportive și culturale „*Junimea Muncitoare*”. Această Societate, compusă din tineri meseriași, activa în sala sindicatelor, pusă la dispoziția lor în mod gratuit de către comuniști. Comitetul de inițiativă era compus din Chun Moritz și Levi Vaserman, care îndeplineau funcția de casier. Fratele lui Moritz, Chun Reven, tipograf la Atelierele „*Învățătorul Român*”, unde de altfel lucrau și ceilalți, nu activase în nici o mișcare, dar era un cunoscut simpatizant al comuniștilor.

Șeful Brigăzii de Siguranță, specifică faptul că, pretinsa Societate culturală este numai un scut al mișcării tineretului comunist, „*care acum câțva timp în urmă luase ființă în acest oraș și care datorită măsurilor și piedicilor aplicate de această Brigadă de Siguranță s-a desființat, iar astăzi au intențiunea să ia ființă sub o altă denumire.*”⁴⁴

O problemă delicată pentru mica organizație comunistă locală, era chestiunea sediului. Încă înainte de intrarea în ilegalitate, aceștia se întruneau în sala Clubului Socialist, din str. Teatrului nr.12, plătind pentru acest lucru o chirie destul de mare, determinând conducerea să caute soluții pentru procurarea sumelor necesare achitării chiriei. Astfel, încă din februarie 1924, un grup de lucrători din Focșani, în numele căruia semnează Nadler Manole, Al.Ionescu Trușcă și Ștefan Mihăileanu, obțin acordul prefectului pentru o șezătoare literară cu scopul de a strânge fonduri pentru crearea unei biblioteci, fixând prețul de intrare la 13 lei. Scopul acestei pretinse opere cultural-educative era însă altul, și anume de a strânge bani necesari la plata chiriei localului, căci Clubul Socialist avea deja o bibliotecă. La terminarea șezătorii, un membru din Comitet urma să fie declarat proprietar al bibliotecii, arătându-se dispus să o vândă, iar banii rezultați să fie folosiți în scopul indicat mai sus.⁴⁵

Nu întotdeauna încercările comuniștilor de a păcăli autoritățile erau încununete de succes.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr.43/1926, f.13

⁴⁵ *Ibidem*, dosar nr.52/1924, f.39

În urma stăruințelor lui Ștefan Mihăileanu și Isac Raisler, Lascu Nicolae, cizmar care nu este înscris în mișcarea comunistă dar „*dă ajutor ori de câte ori membrii comitetului comunist îi cer*”⁴⁶, depune o cerere la Prefectură pentru a i se aproba deschiderea unui bal cu taxă de intrare pentru ziua de 14 decembrie 1924. Autoritățile resping această cerere, căci „*în fond, balul era al organizației comuniste și avea ca scop strângerea de fonduri pentru plata ratei de chirie a sălii, loc de adunare*”.⁴⁷

O altă problemă abordată cu mult interes de către comuniști, este legată de organizațiile sindicale. Constituite în 1919, uniunile sindicale reunesc sindicatele din ramurile respective. În februarie 1924, a fost convocată Conferința pe țară a uniunilor sindicale, în cadrul căreia socialiștii de stânga cer să se organizeze activitatea politică, pe baza principiului luptei unite a muncitorilor. Intrată în vigoare la 26 mai 1921, Legea asupra sindicatelor profesionale („*Legea Trancu-Iași*”), aducea după sine recunoașterea dreptului de organizare a muncitorilor. În iunie 1921, la Ploiești, liderii social-democrați constituie pe baza acestei Legi, Consiliul General Sindical, cu sediul la Cluj.⁴⁸ În urma unei noi Conferințe sindicale, la 26 iunie 1921, a fost aleasă Comisia Generală Provizorie care ia legătura cu Consiliul General Sindical, în vederea convocării unui congres comun. În iunie 1922, la Sibiu, Congresul General al Sindicatelor a declarat mișcarea sindicală unificată și centralizată și a ales Consiliul General al Uniunilor Sindicale din România. Înaintea deschiderii Congresului sindical de la Cluj, erau deja conturate în mișcarea sindicală două orientări; una promovată de membrii Federației Partidelor Socialiste, care doreau afilierea la Federația Sindicală Internațională cu sediul la Amsterdam, și alta, prin care se dorea

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr.66/1925, f.24

⁴⁷ *Ibidem*

⁴⁸ **Istoria României între anii 1918 - 1981. Manual Universitar**, coordonator Aron Petric, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981, p.109

afilierea la Internaționala Sindicală Roșie, cu sediul la Moscova.

Pentru a evita sciziunea, comuniștii au dat instrucțiuni ca, la acest Congres să nu se pună în discuție afilierea la nici unul din organismele mai sus-menționate. Social-democrații au exclus din congres, cu sprijinul direct al autorităților, pe cei ce se împotriveau afilierii și au votat afilierea sindicatelor din România la Federația Internațională Sindicală.

În replică, reprezentanții sindicatelor excluse din Congres, s-au întrunit la București, în octombrie 1923, și au creat Sindicatele Unitare, alegând Consiliul General al Sindicatelor Unitare, ulterior declarând aceste sindicate neafiliate la nici un for internațional.⁴⁹

Vehiculând teza frontului unic de luptă împotriva ofensivei capitalismului, comuniștii au căutat să se infiltreze și să-și subordoneze toate organizațiile sindicale, subliniind faptul că frontul unic este al tuturor muncitorilor în luptă contra capitalului și nu front unic de a face armonie socială între muncitori și capitaliști.⁵⁰

Un document edificator în legătură cu acest fapt, este Circulara Partidului Comunist din România către Secția din Focșani, din 24 mai 1924.

Din acest document, aflăm că la 18 mai 1924, a avut loc o întrevedere între delegațiile comuniștilor și cea social-democrată. În ceea ce privește inițiativa unor tratative, ar aparține unui „*grup de muncitori, membri vechi ai mișcării și militanți ai partidului dinaintea grevei generale, care după sciziune au păstrat o rezervă față de ambele partide*”⁵¹. Din partea social-democraților au participat Popovici și Moscovici, partea comunistă fiind reprezentată de Gheorghe Cristescu și Timotei Marin. Reprezentanții grupului muncitoresc de inițiativă au exprimat părerea că, dacă ambele partide ar ajunge la o înțelegere comună (unificarea sau fuziunea), atunci nici mișcarea muncitorească

⁴⁹ *Ibidem*, p.110

⁵⁰ A.N. Vn., fond Prefectura județului Putna, dosar nr.52/1924, f.219

⁵¹ *Ibidem*, f.218

n-ar mai fi dezbinată în sindicate social-democrate sau unitare. Cum de fuziune nici nu putea fi vorba, iar problema unificării sindicale nu ținea de competența delegaților, ea trebuind să fie discutată de către consiliile generale ale sindicatelor, singurul lucru rămas în discuție, era problema frontului unic.

După discuții tot mai aprinse, delegația social-democrată susține că nu poate încheia front unic cu comuniștii, cât timp aceștia sunt afiliați la Internaționala a III-a și nu renunță la metodele de tip terorist.⁵² În replică, delegația comunistă declară: „*Constatăm că afirmația social-democrată, că partidul nostru are la bază terorismul, atentatele individuale etc., a fost neîntemeiată, întrucât delegații social-democrați n-au putut dovedi nimic... muncitorimea știe că partidul comunist a propus social-democraților formarea frontului unic, dar cei care l-au respins au fost tocmai social-democrații.*”⁵³

Acest fel de abordare directă a disensiunilor dintre social-democrați și comuniști, a avut loc și la nivelul organizațiilor locale, însă nu întotdeauna cu aprobare de la Centru.

Ștefan Mihăileanu l-a însărcinat pe I.Zael să intre în tratative cu șeful social-democrat, Panait Popescu, în legătură cu formarea frontului unic. În ianuarie 1926, Zael raportează că tratativele s-au soldat cu un eșec total. Fiind informat despre negocierea cu social-democrații, Constantin Stănescu protestează energic, căci el nu înțelegea să se abată de la tezele Internaționalei a III-a, reproșând lui Ștefan Mihăileanu dreptul de a lucra singur în numele organizației, „*întrucât intențiunea formării frontului unic purcede de la dânsul personal*”.⁵⁴

Mihăileanu motivează că a început tratativele cu Panait Popescu pe cale particulară doar pentru a-l sonda dacă, la o propunere formală ar accepta „*dar s-a convins că nu este posibil, întrucât printre alte condițiuni, Panait Popescu cere a se renunța la acțiunea clandestină,*

⁵² *Ibidem*, f.218 verso

⁵³ *Ibidem*

⁵⁴ *Ibidem*, dosar nr.66/1925, f.9

cea ce nu se poate admite, așa că încercările de conlucrare cu democrații au eșuat completamente”⁵⁵

Încă din martie 1924, comuniștii încearcă formarea unui sindicat al croitorilor din localitate, sub conducerea lui Al.Ionescu-Trușcă, sindicat afiliat Uniunii din Cluj. Pe adresa lui Trușcă sosesc două scrisori date din 25 martie 1924, trimise de Uniunea din Cluj către Comitetul Sindicatului Croitorilor din Focșani și către Sindicatul îmbrăcămintei din localitate.⁵⁶

În cea de-a doua scrisoare, Uniunea din Cluj arată că actele de constituire a sindicatului croitorilor sunt în conformitate cu Legea Sindicatelor Profesionale, îndrumându-l pe Trușcă să meargă la un avocat comunist din localitate care să-l îndrume pentru întocmirea actelor în mod corect.⁵⁷

În Raportul prezentat de șeful Siguranței către prefect, cu privire la cele două scrisori care evident fuseseră cercetate de Siguranță, se spune: *„Menționăm că în localitate nu există acel sindicat al croitorilor, însă este o grupare de croitori înscriși la Uniunea din Cluj, care acum vreo lună au voit să-și formeze sindicat, însă nu li s-a aprobat, neputându-și procura actele necesare”⁵⁸*

Deci, scrisoarea venise pe o adresă greșită, căci sindicatul croitorilor era inexistent.

Tentativa de constituire a sindicatului croitorilor este reluată la sfârșitul lunii iunie, când are loc o adunare a lucrătorilor croitori. Al.Ionescu-Trușcă își exprimă nemulțumirea față de reținerile muncitorilor, care ezită să se unească sub egida Partidului Comunist. Este prezent și un delegat comunist din Bârlad, Elias Lupu, care este și el contrariat de ezitățile muncitorilor: *„Tocmai la fel cu ce a spus tovarășul Al.Ionescu se întâmplă și la noi. În Rusia, cei ce propăvăduiau*

⁵⁵ *Ibidem*

⁵⁶ *Ibidem*, dosar nr.52/1924, f.137

⁵⁷ *Ibidem*

⁵⁸ *Ibidem*

înfrățirea muncitorilor erau căutați, aici e contrariu, noi îi căutăm pe muncitori să-i organizăm”⁵⁹

Este criticată Legea „Trancu – Iași”, considerată o frână în calea organizării muncitorilor, îndemnându-i totuși să se organizeze conform legii. Prin sindicate, se urmărea întărirea partidului, căci de la tribună vor ieși teoriile marxiste.⁶⁰

În aprilie 1925, se întrunesc 20 chelneri sub conducerea lui C.Stănescu, pentru a discuta organizarea unui sindicat al chelnerilor. Stănescu explică oamenilor rostul sindicatului și cere afilierea acestuia la Uniunea muncitorilor în alimentație, care întotdeauna a dat ajutoare.⁶¹ Disensiunile în rândul muncitorilor sunt evidente, căci Ion Roșu dorea un sindicat independent, iar I.Georgescu s-a pronunțat pentru un sindicat național⁶², ceea ce a dus la amânarea discuțiilor pentru o dată ulterioară.

Câteva zile mai târziu, se încearcă punerea bazelor sindicatului brutarilor, însă formularele și statutele de la București au întârziat, fiind amânată și această chestiune.⁶³

Trebuie subliniat faptul că aceste întruniri și dezbateri ale lucrătorilor erau strict monitorizate de către organele Siguranței, acest fapt având urmări asupra avântului organizatoric al muncitorilor. Trebuind să se întâlnească pe 4 aprilie 1925 pentru a rediscuta problema sindicatului chelnerilor, nu s-au prezentat decât 10 dintre ei, *„fiind un zvon că Siguranța îi cheamă și îi urmărește”*.⁶⁴

La 10 aprilie 1925, Comitetul de organizare al sindicatelor, depune la Judecătoria Ocol Urban-Focșani actele de legalizare a sindicatului brutarilor însă, o zi mai târziu, actele sunt respinse, nefiind

⁵⁹ *Ibidem*, f.267

⁶⁰ *Ibidem*

⁶¹ *Ibidem*, dosar nr.66/1925, f.15

⁶² *Ibidem*

⁶³ *Ibidem*, f.105

⁶⁴ *Ibidem*

în conformitate cu legea. Două zile mai târziu, în urma respingerii actelor, sunt luate în discuție cauzele care au determinat respingerea actelor. În urma cercetării atente, s-a găsit că au fost prost redactate, procedându-se la modificarea lor, însă de această dată cerând ca acest sindicat să fie recunoscut pe plan local și nu ca o filială a Uniunii din Cluj.⁶⁵ Această schimbare tactică a fost făcută în speranța că, până la urmă, autoritățile să recunoască un sindicat local, și nu unul afiliat la o Uniune. În epocă, atât Uniunea din Cluj, care era social-democrată, cât și Sindicatele unitare din București, comuniste, erau privite ca un focar de răspundere a ideilor comuniste. În plus, nici Statul nu vedea cu ochi buni organizarea muncitorilor, căci amintirea grevelor și incidentelor din anii 1919-1920, era vie încă.

Sărbători și alte evenimente.

Odată cu intrarea în ilegalitate, comuniștilor le-a fost interzis din partea autorităților dreptul de a sărbători anumite zile, considerate de către ei festive, cum ar fi: 1 Mai, 1 August, când se aniversa înființarea organizațiilor tineretului comunist, 7 Noiembrie, aniversarea revoluției bolșevice etc. Sub aceeași interdicție se aflau și organizațiile muncitorești considerate a se afla sub incidența comuniștilor.

Cu toate că nerespectarea acestor interdicții era aspru pedepsită de lege, măsurile punitive nu erau întotdeauna aplicate, autoritățile nefăcând exces de zel, mărginindu-se doar la arestarea pentru câteva zile a agitatorilor comuniști după care erau eliberați.

Astfel, măsurile luate cu ocazia zilei de 1 Mai, autorizează sărbătorirea zilei doar de către sindicatele muncitorești constituite în virtutea Legii asupra asociațiilor profesionale, luându-se măsuri ca serviciile de utilitate publică, apă, lumină și îndeosebi brutăriile, să-și continue activitatea. Pentru regiunile care erau supuse stării de asediu, Ministerul de Interne condiționa sărbătorirea zilei de 1 Mai, de aprobarea Comandamentelor militare. Erau strict interzise

⁶⁵ *Ibidem*, f.117

manifestațiile de stradă, steagurile roșii, inscripții cu caracter tendențios, deplasarea în cortegiu sau în grupe mici a participanților, până la locul de întrunire.

Conform dispozițiilor, care de-a lungul anilor erau cam aceleași, sărbătoarea era mărginită la o întrunire într-o sală și la o serbare câmpenească sub cerul liber. În cazul în care existau informații cum că muncitorii ar intenționa să provoace tulburări, întrunirea putea fi suspendată, Poliția și companiile de jandarmi fiind în permanentă alertă.⁶⁶

Încă din 1924, comuniștii din orașul Focșani reușesc în număr de 50 - 60 de persoane, să participe la serbarea zilei de 1 Mai, la adăpostul Clubului Socialist din localitate, nu însă fără a aduce grave ofense autorităților și Suveranului. Cu toate că în dispozițiuni se preciza că serviciile de utilitate publică și brutăriile urmau să lucreze, Al.Ionescu-Trușcă deplânge pe muncitorii de la moara Tatovici, care nu obținuseră liber în acea zi, acuzându-l pe senatorul liberal Tatovici că vinde făină stricată și la un preț ridicat.

Agentul Siguranței, care a întocmit „*Darea de Seamă*” asupra zilei de 1 Mai 1924, subliniază atitudinea vehementă a tovarășului Grăjdeanu: „*Le spun Naționaliștilor, patrioților, când clasa stăpânitoare va face război din nou, le doresc ca să vină fără o mână sau un picior, iar statul condus de burghezie să le dea pensie de 70-80 lei pe lună, iar copiii care astăzi sunt orfani, trăiesc din asistența socială în mizerie, pe când boierii în țara Regelui Ferdinand I, care pute ca un stârv împruțit de toate bunătățile și lenevia, că muncitorii care nu doresc război, mor cu sutele de mii și cu milioanele pentru interesele lor. Bastilia, teribila fortăreață franceză, era cea mai grozavă, cu toate acestea furia mulțimii a dărâmat-o.*

*Ferească Sfântul, dacă mai există, de furia mulțimii.”*⁶⁷

În general, pe cuprinsul județului Vrancea, ziua de 1 Mai a trecut

⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr.82/1924, f.22

⁶⁷ *Ibidem*, dosar nr.52/1924, f.201

în liniște, după cum se arată și în Raportul Poliției din orașul Panciu, în care se specifică „...în orașul Panciu a fost cea mai perfectă liniște, iar pușinii muncitori au avut păreri de rău pentru asemenea sărbătoare.”⁶⁸

Pe lângă capii comuniști locali, remarcăm prezența unora străini de localitate, veniți la Focșani pentru ziua de 1 Mai, cum ar fi Klement din Timișoara, Priboi din Iași și Goldman din Moinești.⁶⁹

Un an mai târziu, pentru a evita eventualele tulburări ce se puteau petrece cu ocazia zilei de 1 Mai, încă din 26 aprilie, conducătorii comuniști sunt chemați la Poliție, unde li s-a pus în vedere că nu se pot întruni și sărbători în mod oficial ziua de 1 Mai. Cu această ocazie, le-au fost confiscate și 118 manifeste, o parte fiind găsite asupra lor, iar altele în urma percheziției efectuate la Sala Sindicatelor din str. Teatrului nr.12.

În ciuda acestor avertismente, Comitetul comunist local a deschis Sala Sindicatelor în dimineața zilei de 1 Mai, așteptând pe tovarășii lor, care începuseră a se aduna în mici grupe. Subcomisarul Gabriel Ionescu, însărcinat cu supravegherea comuniștilor locali, le-a dat un ultim avertisment de a închide localul și să se răspândească în liniște.

Riposta lui Isac Raisler este tăioasă, motivând „*că vor veni la întrunire tovarăși secretari împreună cu mulți alți tovarăși și că nici mama Parchetului nu-i va stânjeni.*”

Imediat a fost sesizată Procuratura care, împreună cu Poliția locală a efectuat o descindere la sediu, unde au găsit doar pe Ștefan Mihăileanu, Isac Raisler și C.Stănescu, căci toți ceilalți au prins de veste de acea descindere și pleaseră. A fost făcută și o percheziție, ocazie cu care s-au confiscat scriptele, ștampilele și diferite broșuri. Cei trei au fost arestați și urmau să fie anchetați conform articolelor 8 și 9 din Legea pentru reprimarea unor infracțiuni contra liniștii publice.⁷⁰

⁶⁸ *Ibidem*, f.196

⁶⁹ *Ibidem*, f.200

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr.66/1925, f.137

Acțiunile Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist se intensifică cu ocazia zilei de 7 Noiembrie, aniversarea revoluției bolșevice. Se avea în vedere să se răspândească în toate centrele muncitorești din țară manifeste care glorifică revoluția sovietică. Curierii care urmau să transporte aceste manifeste la Comitetele locale, în special la Focșani, Bârlad, Iași și Piatra Neamț, aveau spre distribuire și o revistă clandestină a Partidului Comunist.

Un Ordin al Siguranței din Iași prevenea toate organele în drept de această acțiune și cerea să se ia cele mai întinse măsuri pentru arestarea indivizilor care vor distribui asemenea manifeste, înaintându-i Justiției.⁷¹

În anii următori se constată o intensificare a acțiunilor Cominternului în problema românească.

Astfel, în 1928, Secretariatul General al României de pe lângă Societatea Națiunilor a fost informat că plenul tuturor secțiunilor balcanice ale Comitetului Executiv al Cominternului, a hotărât să înceapă o acțiune energetică în Basarabia pentru pregătirea unei răscoale, cu scopul de a despărți această provincie de România și a o alipi la Republica Sovietică Moldovenească.

Având în vedere concepția cominternistă, conform căreia România era un stat multinațional, imperialist și incidentele petrecute în toamna anului 1924 la Tatar - Bunar și Nicolaevska, este foarte posibil ca aceste informații să nu fie doar un zvon, ci chiar un plan bine pregătit al sovieticilor, cu scopul de a rupe Basarabia din trupul Țării.

În document, pregătirea acestei acțiuni urma să fie terminată până la 15 mai 1928, când Comitetul respectiv va putea lesne dezlănțui revoluția.⁷²

Tot aici se mai arată că în urma crizei din Rusia Sovietică, lipsa de produse de primă necesitate, dificultate monetară, criza industrială etc., guvernul sovietic crede că singurul mijloc de scăpare din impas

⁷¹ *Ibidem*, dosar nr.43/1926, f.37

⁷² *Ibidem*, dosar nr.48/1928, f.58

este războiul cu România, război pe care guvernul sovietic nu poate să-l declare, „*dar este gata a-l face inevitabil*” În consecință, Ministerul de Interne cere luarea de măsuri în acord cu Comandamentele militare, organele de Siguranță și celelalte autorități, pentru prevenirea unor asemenea tulburări și arestarea eventualilor emisari trimiși și însărcinați cu propagarea răscoalei.⁷³

În Vrancea, în anii de sfârșit ai deceniului al III-lea, mișcarea comunistă cunoaște un declin tot mai evident, explicat pe de o parte datorită faptului că autoritățile nu au mai fost îngăduitoare cu capii comuniști care au fost închiși, iar pe de altă parte, datorită ascensiunii mișcărilor de dreapta, al căror prim obiectiv era lupta împotriva bolșevismului.

Astfel, dacă comuniștii din interior puteau fi controlați ușor și datorită, faptului că nu erau foarte mulți, un real pericol erau cei din afară, infiltrați din ordinul Cominternului în România pentru a provoca atentate, și alte destabilizări în Stat.

Unii curieri comuniști soseau în România fiind în posesia unor pașapoarte din țările occidentale, pentru a nu trezi suspiciuni autorităților.

Astfel, prefectul județului Putna, comunică Polițiilor din județ că, Ministerul de Interne a fost informat din Viena, că la Graz, în Austria, a fost surprins studentul comunist Berwin Kremer, cumpărând pașapoarte de la diferite persoane care le falsifică și le dădea diferiților curieri comuniști, în special pentru România și țările balcanice. Sunt cerute luarea de măsuri drastice pentru depistarea persoanelor aflate în posesia unui pașaport suspect.⁷⁴

În februarie 1931, V. Cădere, ministrul de Interne, informează pe prefectul județului Putna că ziua de 25 februarie 1931 a fost proclamată de către Comitetul Executiv al Internaționalei a III-a, drept zi internațională a șomerilor. Același ministru, precizează că Moscova

⁷³ *Ibidem*, f.59

⁷⁴ *Ibidem*, f.186

a dispus către toate organizațiile din România să marcheze această zi prin greve, întruniri publice, manifestațiuni și o puternică campanie de răspândire a manifestelor.⁷⁵

Evident, măsurile luate de către autorități pentru a împiedica acțiunile comuniștilor, au determinat o schimbare a tacticii de luptă comuniste. Inspectoratul Regional de Poliție București, comunică prefectului județului Putna schimbările survenite în tactica comuniștilor.

Pentru ziua de 1 Mai 1931, conducerea centrală comunistă a dat dispozițiuni pentru organizarea unor demonstrațiuni de stradă, precedate de întruniri și răspândiri de manifeste.

Conducerea centrală comunistă, pentru a preîntâmpina arestarea capilor locali, a dat dispoziție ca aceștia să se ascundă începând cu data de 15 aprilie, pentru a nu fi arestați în ajunul zilei de 1 Mai, iar acțiunile lor să fie periclitare.

Agitatorii urmau să nu mai acționeze în localitatea de origine ci, să se deplaseze în alte localități, spre a nu fi recunoscuți de autorități.⁷⁶

Pentru ziua de 1 august sunt luate măsuri de către Comandamentele militare și Jandarmerie pentru a asigura paza la lucrările de artă, instituții publice și instituirea de posturi de pază la depozitele de material exploziv, în vederea prevenirii unor eventuale atentate.⁷⁷

Un alt ordin legat de acest eveniment, este venit din partea Direcțiunii Generale a Poliției, prin care se cerea ca elementele cunoscute ca fiind agitatori ai mișcării comuniste să fie puse „*la popreală*” încă din 26 iulie, astfel urmând să se înlătore posibilitatea ca ei să agite și să conducă organizațiile muncitorești.

Prin aceasta, nu se urmărea arestarea în masă a conducătorilor comuniști ci, numai a unui număr mic, în scopul de a dejuca înfăptuirea dezordinilor care ar fi fost puse la cale. Ordinul nu era atât de

⁷⁵ *Ibidem*, dosar nr.34/1931, f.38

⁷⁶ *Ibidem*, f.80

⁷⁷ *Ibidem*, f.193

categoric, mai degrabă era o sugestie, căci pentru localitățile în care șefii de poliție nu credeau că este nevoie de arestarea preventivă a conducătorilor comuniști, această măsură era lăsată la discreția lor, însă eventualele incidente atrăgeau sancționarea șefilor de poliție.⁷⁸

Datorită măsurilor preventive luate de către autorități, mare lucru nu se întâmpla cu ocazia zilelor festive bolșevice, excepție făcând câteva manifeste descoperite de către Poliție.

Dar simplul fapt că ei se aflau sub comanda Cominternului și urmăreau schimbarea ordinii în Stat și întronarea regimului sovietic, având la bază acțiuni teroriste și subversive, nu trebuia neglijat. Atâta timp cât se aflau în ilegalitate, fiind o organizație străină de neam și de țară, urmărind distrugerea statului unitar național românesc, măsurile luate împotriva lor erau pe deplin justificate.

Prin măsurile luate, ziua de 1 august 1931 a trecut în județul Putna în cea mai perfectă liniște, după cum reiese din Raportul prefectului către Ministerul de Interne.⁷⁹

În Procesul-verbal din 17 noiembrie 1931, căpitanul Scurtu arată că pe întreg teritoriul Diviziei a VI-a, ziua de 7 Noiembrie a trecut în liniște, excepție făcând câteva manifeste descoperite la Bacău, dovedindu-se că agenții comuniști acționează.⁸⁰

Multe din acțiunile comuniștilor au căutat să-și afle suportul în situația deosebit de gravă a țării, afectată de criza economică din '29 -'33.

Astfel, pentru anul 1932, preconizau o acțiune de mare anvergură în data de 25 februarie, declarată Zi internațională de luptă a șomerilor. Pe lângă răspândirea obișnuitelor manifeste și broșuri clandestine, abordarea de drapele roșii și lozinci cunoscute, era preconizată și o grevă demonstrativă de o jumătate de oră. În cazul când reușeau provocarea unor demonstrații sau întruniri, vorbitorii urmau să speculeze situația economică, care era deosebit de grea, și să arate că

⁷⁸ *Ibidem*, f.194

⁷⁹ *Ibidem*, f.214

⁸⁰ *Ibidem*, f.264

singura soluție pentru clasa muncitoare era Partidul Comunist și asociațiunile create de el.

Față de acestea, Ministerul de Interne cere aplicarea măsurilor de siguranță luate și în anii anteriori, excepție făcând arestarea preventivă a comuniștilor, cerând a se uza de arestări numai pentru reprimarea mișcării.⁸¹

Poate și datorită faptului că multe din aceste informații erau doar simple zvonuri, dar și măsurile de siguranță au avut un rol important, multe din acțiunile comuniștilor au rămas doar la simplul statut de intenție, în județul Putna în perioada 1 -15 mai 1932 fiind perfectă liniște⁸², însă măsurile de siguranță vor fi menținute pe tot parcursul anului.⁸³

După incidentele de la Atelierele Grivița din februarie 1933, autoritățile locale au mărit măsurile de securitate la principalele întreprinderi industriale, astfel încât, la 23 februarie, în toate atelierele C.F.R. de la Mărășești, Adjud, la Fabrica de produse chimice de la Mărășești, era perfectă liniște.⁸⁴

Alt incident care a pus autoritățile în gardă, a fost descoperirea în noaptea de 24 aprilie 1934 a unor manifeste comuniste, tipărite biligv, în română și maghiară, aruncate de autori necunoscuți în curtea Regimentului 11 Artilerie de localitate.

Cu toate cercetările efectuate de către organele militare, autorii nu au putut fi identificați, culpa planând asupra soldatului Josef Lazarovici, însă în urma percheziției efectuate la domiciliul acestuia, negăsindu-se nici o tipăritură subversivă, a trebuit să fie absolvit de orice bănuială.⁸⁵

⁸¹ *Ibidem*, dosar nr.122/1932, f.39

⁸² *Ibidem*, f.121

⁸³ *Ibidem*, f.164

⁸⁴ *Ibidem*, dosar nr.117/1933, f.24

⁸⁵ *Ibidem*, dosar nr.112/1934, f.18